

חקיקה סוציאלית

בעריכת אריה וולף, עו"ד

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 27), התשס"ד-2004

הצעת חוק של הממשלה.

בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, בסעיף 5 שבו, שעניינו מעבר מקופת-חולים אחת לקופת-חולים אחרת, נאמר, שלכל תושב יש זכות לבטל את חברותו בקופת-החולים שבה הוא רשום ולהירשם בקופת-חולים אחרת, לפי בחירתו. סעיף 5(ג) קובע שני מועדים אפשריים למעבר מקופת-חולים אחת לאחרת – 1 בינואר ו-1 ביולי של כל שנה. אולם, הקבלה לקופת-החולים שהמבוטח מבקש לעבור אליה תיכנס לתוקף, רק אם ההודעה על כוונתו לעבור הוגשה שלושה חודשים לפחות לפני אחד משני המועדים הנזכרים. כמו-כן נדרשת חברות של שנה אחת לפחות בקופת החולים, כדי לבטל את החברות בה.

הוראות מגבילות אלה מביאות לכך, שחבר, המעוניין לבטל את חברותו בקופת-חולים ולהירשם בקופת-חולים אחרת, נדרש להמתין לעתים תקופה ארוכה, עד תשעה חודשים, עד שיוכל להירשם כחבר בקופת-החולים הקולטת. המתנה ממושכת זו אינה מתיישבת עם מטרתו של החוק לאפשר חופש מעבר בין קופות-החולים. התוצאה היא, שמבוטחים רבים המעוניינים לעבור מקופת-חולים אחת לאחרת, ונדרשים להתאים את המעבר לשני המועדים שנקבעו בחוק, מוותרים על כוונתם לעבור ונשארים מבוטחים בקופת-החולים שהם מעוניינים לעבור ממנה.

לפיכך מוצע לתקן את החוק ולקבוע ארבעה מועדים אפשריים בכל שנה למעבר מקופת-חולים אחת לאחרת – פעם ברבעון (ב-1 בינואר, ב-1 באפריל, ב-1 ביולי וב-1 באוקטובר), ובכך ליצור איזון ראוי בין עקרון חופש הבחירה של המבוטחים ובין הצורך לעדכן, במועדים קבועים, את נתוני ההתפלגות של המבוטחים בין קופות-החולים, לשם הקצאת משאבים ליישום הוראות החוק – עדכון שגם הוא נעשה היום אחת לרבעון.

כמו-כן מוצע לבטל את הדרישה להודיע על הכוונה לעבור לקופה אחרת שלושה

חודשים מראש, ולקבוע שהודעה כאמור תימסר עד 15 בחודש שלפני החודש שקדם למועד הקבלה.

מוצע לקבוע את מועד תחילתו של החוק המוצע ביום 1 בינואר 2004 (כ' בשבט התשס"ה) ולהחיל את הוראותיו על מי שהגיש הודעה על כוונתו לעבור מקופה לקופה ביום 1 באוקטובר 2005 (ט"ז בתשרי התשס"ה).

יחד עם זאת, מוצע לקבוע הוראת מעבר לפיה מי שהגיש הודעה כאמור בתקופה שמ"1 באוקטובר 2004 (ט"ז בתשרי התשס"ה) עד 15 בנובמבר 2004 (ב' בכסליו התשס"ה), העברתו לקופת-חולים אחרת תיכנס לתוקף ב"1 באפריל 2005, ולא ב"1 בינואר 2005 כפי שהיה מתחייב מיישום הוראות החוק המוצע כלשונן, כדי לאפשר למוסד לביטוח לאומי תקופת היערכות מתאימה ליישום הוראות החוק המוצע.

הצעת חוק ארוחה יומית לתלמיד, התשס"ד-2004

הצעת חוק של חברת הכנסת רוחמה אברהם (ליכוד). מטרתה של הצעת החוק, "לדאוג לתזונה נאותה לתלמידים במערכת החינוך". זהו, אכן, צורך בסיסי של התלמידים, אך לעתים, בשל מצוקה כלכלית, אין בידי הורים לספק לילדיהם שבמערכת החינוך ארוחה הולמת.

מוצע, שהתפריט לארוחה יומית לתלמיד ייקבע בוועדה שימנה שר החינוך, התרבות והספורט. התפריט שייקבע לפי צורכי התלמידים יכלול מנה עיקרית של חלבונים מן החי, מנת פחמימות, מנת ירק ומנת לחם. הוראות החוק יחולו על יישובים ושכונות ששר החינוך, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע בצו, תוך מתן עדיפות ליישובים ולשכונות שבשל קשיים כלכליים של תושביהם זקוקים לסיוע לשם הזנת התלמידים במערכת החינוך.

לשם מימון ההזנה במוסדות החינוך מוצע להקים קרן, שבנוסף לכספים שיועמדו לרשותה מתקציב המדינה, תהיה רשאית לקבל כספים ותרומות מכל אדם לשם קידום תפקידיה.

הקרן תפעל לריכוז המשאבים הכספיים כאמור ולחלוקתם בהתאם ליישובים ולשכונות שיקבע שר החינוך בצו.

להערכת מציעת החוק עלותו תהיה בין 600 ל-700 מיליון ש"ח. לדעת משרד האוצר קשה לקבוע אומדן מדויק, אך מימוש הצעת החוק לגבי מאה אלף תלמידים עלותה 2 מיליון ש"ח לשנה.

הצעת חוק זכויות החולה (תיקון מס' 2) (איסור הפליה מחמת נטייה מינית), התשס"ד-2004

הצעת חוק של חברת הכנסת זהבה גלאון (יחד-מר"צ).
 בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, בסעיף 4, נאסר על מטפלים להפלות בין מטופלים: "מטפל או מוסד רפואי לא יפלו בין מטופל למטופל מטעמי דת, גזע, מין, לאום, ארץ מוצא או מטעם אחר כיוצא באלה".
 חברת הכנסת גלאון מציעה להבהיר, שהסעיף אוסר גם על הפלייתם של מטופלים בשל נטייתם המינית. קביעה דומה קיימת בחוקים אחרים: חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ה-1998, חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000, וגם בחוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992.

הצעת חוק חופשה שנתית (תיקון מס' 8), התשס"ד-2004

הצעת חוק של חברי הכנסת עמיר פרץ, דוד טל ואילנה כהן (עם אחד).
 חוק חופשה שנתית, התשי"א-1951, מסדיר את משכה של החופשה השנתית שכל עובד זכאי לה לפי מספר שנות עבודתו אצל אותו מעביד. בימי החופשה לא תיכלל אלא מנוחה שבועית אחת לכל שבוע ימי חופשה.
 לגבי משך החופשה החוק מדבר על ימים ולא על ימי עבודה, ומינוח זה יוצר אי-בהירות באשר לימים שאותם יש להביא בחשבון במניין החופשה השנתית וגורם אי-ודאות ואי-בהירות, במיוחד לאחר ששיעור נכבד מן העובדים במשק עברו לשבוע עבודה בן 5 ימים, חלק מהם שלא במסגרת ההסכמים הקיבוציים.
 מוצע לשנות את המינוח בחוק חופשה שנתית, ולציין את משך החופשה בימי עבודה בפועל, כדי לפשט ולהבהיר את דרך חישוב החופשה השנתית של העובדים. כמו-כן מוצע לקבוע הסדרים מיוחדים לגבי עובדים העובדים שישה ימים בשבוע ולגבי עובדים העובדים חמישה ימים בשבוע.

חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 9), התשס"ד-2004

החוק, על-פי הצעת חוק של חברת הכנסת גילה גמליאל (ליכוד), התקבל בכנסת ביום 22 ביוני 2004.

חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1998, קובע בסעיף 2 שבו, בין השאר: "לא יפלה מעביד בין עובדיו או בין דורשי עבודה... בשל היותם הורים...". בית-הדין הארצי לעבודה קבע (ע"ע 1353.02 מרגלית אפלבוים נ' ניצה הולצמן), שהמונח "היותם הורים" טומן בחובו גם את המצב של טרם הורות, קרי היותה של האישה בהיריון. לפיכך נקבע בחוק והוסף ההיריון, שלב טרם ההורות, כסטאטוס שקיים לגביו איסור הפליה על-פי החוק.

הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון), התשס"ד-2004

הצעת חוק של חבר הכנסת שאול יהלום (מפד"ל). בסעיף 9 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות נאמר, שבמקומות עבודה פרטיים, שבהם מועסקים למעלה מ-25 עובדים, יש לפעול לקידום הייצוג ההולם של עובדים עם מוגבלות.

מטרתו של הסעיף הובהרה בדוח הוועדה הציבורית לבדיקת חקיקה מקיפה בנושא זכויות אנשים עם מוגבלות, שנאמר בו: "אין חולק כי תחום התעסוקה הוא מרכזי בחייו של כל אדם. בעיית ההשתלבות במעגל העבודה היא מהבעיות הקשות ביותר של אנשים עם מוגבלות... הוועדה סבורה, כי בנוסף לקביעת איסור הפליה בחקיקה, יש לקבוע את החובה לנקוט פעולות יוזמות של העדפה מתקנת לשילובם של אנשים עם מוגבלות בעבודה. זאת בעיקר לנוכח המצב בתחום זה כאמור לעיל, וגם לאור הקשיים הכרוכים בהגשת תביעות שעניינן הפליה בכלל, ועל-ידי אדם עם מוגבלות בפרט".

בסעיף 18 לחוק נאמר, שתוקפו של סעיף 9 שבע שנים מיום פרסומו של החוק. לפיכך, הסעיף המחייב לקידום הייצוג ההולם של עובדים עם מוגבלות במקומות עבודה פרטיים יפקע בראשית שנת 2005. לאור העובדה, שטרם הותקנו תקנות ליישומו של סעיף 9, וטרם ננקטו צעדים

אופרטיביים אחרים של ממש לקידום הייצוג ההולם של עובדים עם מוגבלות במגזר הפרטי, מוצע להאריך את מגבלת הזמן שהוטלה על הסעיף בחמש שנים נוספות, כדי לאפשר לאנשים עם מוגבלות להשתלב בשוק העבודה. להצעת החוק אין עלות תקציבית.

הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון מס' 2) (פטור מתשלום למופעי תרבות), התשס"ד-2004

הצעת חוק של חברת הכנסת אורית נוקד (עבודה). אדם עם מוגבלות המרותק לכיסא-גלגלים והזקוק למלווה צמוד, נדרש לשלם פעמיים, עבורו ועבור מלווהו, בכניסתו לתערוכות, למוזיאונים ולמופעי תרבות וספורט, גם אם, עקב מוגבלותו הוא אינו משתמש כלל במקום הישיבה באולם שבו נערך המופע, אלא יושב בכיסא-גלגלים. החובה לשלם עבור שני כרטיסים מטילה על הנכים נטל כלכלי כבד ובגללו אנשים עם מוגבלות מחליטים לא פעם לא לבקר בתערוכות ובמופעים. מוצע לתקן את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשכ"ח-1998, ולקבוע, שאדם עם מוגבלות המרותק לכיסא-גלגלים, שבידו אישור שנתן שר הרווחה, המאשר את היותו זקוק למלווה צמוד, יהיה זכאי לפטור מתשלום עבור אחד הכרטיסים בתנאי שהאדם עם המוגבלות אינו יושב באחד המושבים המיועדים למבקרים במקום שבו מוצג אירוע התרבות. כמו-כן הוא יהיה פטור מתשלום עבור אחד הכרטיסים במופעי תרבות ותערוכות שבהם הקהל אינו יושב במושבים במהלך אירוע התרבות.

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה) (תיקון מס' 2), התשס"ד-2004

הצעת חוק של הממשלה. בסעיף 1 לחוק עבודת נשים (תיקון מס' 14) (הוראת שעה), התשנ"ז-1997, נאמר, שעובד שאשתו ילדה יוכל לצאת לחופשת לידה למשך התקופה שנותרה לאחר ששת השבועות הראשונים שלאחר הלידה, בתנאי שאשתו זכאית לחופשת לידה, אך הסכימה בכתב לוותר על יתרת חופשת הלידה והיא אינה נעדרת מעבודתה מכוח זכאות זו בתקופה שוויתרה עליה.

בסעיף 2 נאמר, שמבוטח שהוא זכאי לחופשת לידה כאמור, יהיה זכאי גם לדמי לידה, אם התקיימו בו התנאים הקבועים בחוק עבודת נשים. תוקפה של הוראת השעה נקבע לשלוש שנים, שהסתיימו במאי 2001. בשנת 2001 היא הוראה בשלוש שנים נוספות, שהיו אמורות להסתיים ב־30 באפריל 2004. כמו־כן נקבע בתיקון לחוק עבודת נשים, כתנאי לזכאות של מבוטח לדמי לידה, שבתקופה שוויתרה עליה אשתו היולדת היא עבדה בפועל, ושדמי הלידה שיינתנו לגבר לא יעלו על כפל השכר הממוצע במשק. בהצעת החוק שלפנינו מוצע להאריך את תוקפה של הוראת השעה בשנה נוספת, עד 30 באפריל 2005. במקביל לתיקון המוצע נערכים דיונים במשרד המסחר, התעשייה והתעסוקה במטרה לבחון את האפשרות להפוך את ההסדר להסדר קבע. עוד מוצע לבטל את ההוראה שבהוראת השעה המגבילה את דמי הלידה לגבר לכפל השכר הממוצע במשק ולהחיל לעניין חישוב גובה דמי הלידה לגבר את ההוראות שבסעיף 53 לחוק הביטוח הלאומי לעניין דמי לידה לאישה. הארכת הוראת השעה תמשיך לאפשר לנשים המעוניינות בכך לוותר על חלק מחופשת הלידה שלהן לטובת בן־זוגן, תוך מתן ביטוי לעקרון השוויון בין בני־הזוג בחלוקת הנטל המוטל על ההורים. הסרת המגבלה על גובה דמי הלידה המשולמים לגבר תסייע אף היא למימוש עקרון השוויון כאמור. מועד תחילתו של החוק המוצע הוא 1 במאי 2004. יחד עם זאת, כדי למנוע ענישה פלילית למפרע, מוצע לקבוע שמעביד שלא נתן לעובדו (גבר) חופשת לידה בתקופה שבין ה־1 במאי 2004 ובין יום פרסומו של החוק המוצע, לא יישא בשל כך באחריות פלילית.

הצעת חוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה) (תיקון מס' 14) (הרחבת ההגנה על עובד מפני פיטורים), התשס"ד-2004

הצעת חוק של חברי הכנסת גלעד ארדן, דניאל בנלולו וענבל גבריאל (ליכוד). חוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949, אוסר לפטר עובד בתקופת היותו בשירות מילואים וגם בתקופה של עשרים־ואחד ימים לאחר תום שירות המילואים. יוזמי ההצעה מבקשים להאריך את התקופה שבה נאסר לפטר, כאמור, לפרק־זמן של שלושים יום מתום שירות המילואים ובכך להגביר את ההגנה של המחוקק על העובד המשרת את המדינה.

חוק לפיצוי נפגעי גזות (תיקון מס' 3), התשס"ד-2004

החוק התקבל בכנסת ביום ב' באב התשס"ד, 20 ביולי 2004.

לפי הוראות החוק לפיצוי נפגעי גזות, התשנ"ד-1994, מי שנפגע עקב טיפולים במחלת הגזות זכאי לתשלום חד-פעמי, ובמקרים אחרים – לקצבה חודשית. התשלום החד-פעמי ניתן בשיעורים שונים בהתאם לאחוזי הנכות שנקבעו לנפגע. החוק מבחין בין שלוש דרגות של נכות רפואית אשר לפיהן נקבע הסכום לתשלום:

נכות בדרגה ראשונה – נכות שבין 5 ל-39 אחוזים, מזכה בתשלום מענק.

נכות בדרגה שנייה – נכות שבין 40 ל-74 אחוזים, מזכה בתשלום פיצוי.

נכות בדרגה שלישית – נכות שבין 75 ל-100 אחוזים, מזכה בתשלום פיצוי.

בחוק נקבע, שנפגע ששולם לו פיצוי בשל נכות בדרגה שנייה אשר היתה החמרה במצב בריאותו, והשתנתה דרגות נכותו הרפואית לנכות בדרגה שלישית, זכאי לפיצוי נוסף בגובה ההפרש שבין הפיצוי ששולם לו לפי דרגת נכותו הקודמת ובין הפיצוי שהוא היה זכאי לו לפי דרגת נכותו לאחר ההחמרה במצבו. כמו-כן נקבע בחוק, שנפגע שהוא זכאי לפיצוי בשל דרגת נכות שנייה או שלישית, זכאי בנוסף על הפיצוי גם לקצבה חודשית בסכומים קבועים.

יחד עם זאת, החוק אינו מסדיר את זכאותו של נפגע, ששולם לו מענק בשל דרגת נכות ראשונה, אשר בעקבות החמרה במצב בריאותו השתנתה דרגת נכותו הרפואית, לתשלום נוסף מעבר לסכום המענק שהוא זכאי לו.

התיקון נועד לקבוע, שגם נפגע כזה, אשר בעקבות החמרה במצב בריאותו השתנתה דרגת נכותו הרפואית לנכות בדרגה שנייה או שלישית, זכאי לקבל פיצוי נוסף בגובה ההפרש שבין המענק ששולם לו לפי דרגת נכותו הקודמת ובין הפיצוי שהוא היה זכאי לו לפי דרגת נכותו לאחר ההחמרה במצבו.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 75), התשס"ד-2004

החוק התקבל בכנסת ביום ב' באב התשס"ד, 20 ביולי 2004.

בחוק הביטוח הלאומי, בסעיף 310, נאמר, שמענק פטירה ישולם לבן-זוגו, או לילדו שטרם מלאו לו 22 שנה, של מי שזכאי לקצבת זקנה, לקצבת שארים או לגמלאות, ונפטר. קיימים מקרים שבהם בן-הזוג של הנפטר הזכאי למענק פטירה נפטר בטרם הגיש תביעה או בטרם שולם לידו מענק הפטירה שהוא זכאי לו.

במקרים אלה, על-פי רוב, המענק אינו משולם כלל, שכן ילדי הנפטר, בדרך-כלל, עברו את גיל 22.

לפי התיקון, במקרים שבהם בן-זוגו של נפטר שהיה זכאי למענק פטירה, נפטר גם הוא, בתוך 100 ימים לאחר פטירת בן-זוגו, ולא שולם המענק לבן-זוגו או לילדו, ישולם המענק לידי יחיד שנשא בעיקר ההוצאות להקמת מצבה על קברו של האדם שנפטר.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 74) (גמלת ניידות), התשס"ד-2004

הצעת חוק של חברי הכנסת חיים אורון, זהבה גלאון ורן כהן (יחד-מר"צ).
 בין המוסד לביטוח לאומי ובין משרד האוצר נחתם הסכם ולפיו משולמת גמלה חודשית והלוואה עומדת לרכישת רכב למוגבל בניידות.
 ההסכם מעניק הטבות רק למי שהפך להיות מוגבל בניידות והוכר כמוגבל בניידות לראשונה לפני גיל הפרישה.
 כתוצאה מכך, מי שהפך להיות מוגבל בניידותו לראשונה לאחר גיל הפרישה, אינו זכאי לכל הטבה מכוח ההסכם האמור.
 מוצע לקבוע, שתשולם קצבה חודשית גם למי שהפך להיות מוגבל בניידות לראשונה לאחר גיל הפרישה ולפני שמלאו לו 70 שנה, בגובה מחצית הקצבה המשתלמת למי שטרם הגיע לגיל פרישה.
 עלות ההצעה לפי הערכת משרד האוצר היא 25 מיליון ש"ח לשנה.

